

Financiële positie 2019-2022

Algemeen

Voor u ligt de meerjarenprogramma-begroting 2019-2022. Na vaststelling van de Kadernota 2019-2022 heeft een verdere uitwerking plaatsgevonden van de diverse budgetten, hetgeen nu resulteert in de eerder genoemde meerjarenbegroting. Later volgen binnen de totale budgetcyclus voor het begrotingsjaar 2019 de bestuursrapportages, het jaarverslag en de jaarrekening.

In dit onderdeel van de programmabegroting wordt ingezoomd op de belangrijkste items van de begroting 2019 en de meerjarenbegroting 2019-2022. Ingegaan wordt op de volgende onderdelen:

- kadernota 2019-2022
- begrotingspositie 2019-2022
- resultaat begroting 2019 voor en na bestemming
- rentebeleid
- belastingen/retributies
- reserves en voorzieningen
- vervangingsinvesteringen
- grondslagen begroting 2019

De begroting moet na vaststelling door de gemeenteraad worden aangeboden aan de provincie. De provincie beoordeelt de begroting en bepaalt op basis van haar onderzoek het toezichtsregime voor het komende jaar. De provincie kan hierbij kiezen uit preventief toezicht en repressief toezicht.

Bij preventief toezicht kan pas uitvoering gegeven worden aan de begroting en aan in de loop van 2019 optredende wijzigingen van de begroting op basis van een raadsbesluit, nadat de provincie deze getoetst heeft en haar goedkeuring hieraan geeft.

Bij repressief toezicht hoeven wijzigingen van de begroting slechts ter kennisname te worden ingestuurd en kan gelijk met de uitvoering gestart worden.

Om in aanmerking te komen voor repressief toezicht door de provincie moet minimaal voldaan worden aan de volgende voorwaarden:

- de meerjarenbegroting 2019-2022 is reëel sluitend, dan wel de begroting 2018 is minimaal reëel sluitend;
- de begroting wordt vóór 15 november van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgesteld en toegezonden aan Gedeputeerde Staten;
- de jaarrekening 2017 is sluitend of heeft een positief resultaat;
- de jaarrekening van het jaar 2017 is tijdig vastgesteld en voor 15 juli 2018 aangeboden aan Gedeputeerde Staten.

Reëel sluitend houdt in dat de begroting structureel in evenwicht is. Dit betekent dat jaarlijks terugkerende lasten moeten worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Éénmalige ruimte binnen de begroting (o.a. vanuit de grondexploitatie en onderuitputting kapitaallasten) kan ingezet worden om éénmalige uitgaven te bekostigen. De provincie kijkt verder kritisch naar opgenomen stelposten om de begroting sluitend te krijgen. Wil de provincie een dergelijke stelpost accepteren binnen de toets van een reëel sluitende begroting, dan moet deze voldoen aan een aantal eisen (waaronder een voldoende concrete onderbouwing).

Wij zijn van mening dat wij met het aanbieden van de meerjarenbegroting 2019-2022 voldoen aan de eisen om in aanmerking te komen voor het repressieve toezicht.

Kadernota 2019-2022

Het College heeft voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2019-2022 de uitgangspunten gehanteerd, zoals deze door de gemeenteraad op 5 juli 2018 zijn vastgesteld bij de behandeling van de kadernota 2019-2022.

Omdat ten tijde van het opstellen van de kadernota de onderhandelingen nog liepen om te komen tot de vorming van een nieuw college is besloten de gemeenteraad een beleidsarme kadernota aan te bieden. Financieel technisch gezien is er voor gekozen geen nieuwe ontwikkelingen/claims door te voeren, waarbij sprake is van een keuzevrijheid om deze ontwikkelingen al dan niet in de begroting te brengen. De mutaties die in de kadernota wel zijn opgenomen, zijn op basis van autonome ontwikkelingen en /of onontkoombaar.

De technische doorberekening op basis van deze uitgangspunten in de kadernota leidde tot het volgende resultaat:

Uitkomsten Kadernota 2019-2022; (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2019		2020		2021		2022	
-totaal structureel en incidenteel	1.109	V	1.796	V	3.686	V	1.904	N
-w.v. structurele budgetten	1.023	V	1.278	V	1.446	V	1.910	V
-w.v. incidentele budgetten	86	V	518	V	2.240	V	6	N
-te verdelen in:								
-algemene dienst	862	N	193	N	81	N	81	N
-grondexploitatie	948	V	711	V	2.321	V	75	V

Begrotingspositie 2019-2022

De kadernota liet voor 2019 een voordelig begrotingsresultaat zien van € 1.109.000. Dit resultaat was opgebouwd uit een structureel overschot van € 1.023.000 en een voordeel op éénmalige budgetten (éénmalige lasten zijn lager dan éénmalige baten) van € 86.000. Ook de jaren 2020 en 2021 lieten dit positief beeld zien. De jaarschuif 2022 vertoonde een tekort van € 6.000 aan éénmalige budget. Wel was in 2022 sprake van een voordeel met betrekking tot de structurele middelen van € 1.910.000. Hierdoor was het totaalbeeld een overschot van € 1.904.000.

Na het opstellen van de kadernota is, zoals ook in deze nota was aangegeven, op productniveau de begroting verder afgerond. Bij deze afronding is bij tal van producten nog een aanpassing in het budget doorgevoerd.

Rekening houdend met bovenstaande opmerkingen zijn de belangrijkste mutaties tussen de inschattingen bij de Kadernota en de uitkomsten van de beleidsbegroting 2019-2022 de volgende:

Verloop uitkomsten van kadernota naar meerjarenbegroting (bedragen x € 1.000; - = nadeel)

omschrijving	2019	2020	2021	2022
saldo kadernota	1.109	1.796	3.686	1.904
mutaties:				
-effecten coalitieakkoord	-686	-683	-681	-678
-algemene uitkering gemeentefonds	135	-107	-205	-686
-algemene uitkering stelpost BCF	261	261	261	261
-sociaal domein	280	420	420	420
-pensioen en wachtgeld wethouders	198	198	198	198
-bijdrage GR GGD	-60	-60	-60	-60
-exploitatiekosten zwembaden	-74	-74	-7	-74
-bijdrage GR Veiligheidsregio	-59	-59	-59	-59
-MOP-gemeentelijke accommodaties	-50	-50	-50	-50
-leges rijbewijzen, id-kaarten e.d.	-94	-94	-94	-94
-verkiezingen	-78	0	0	0
-hogere kapitaallasten	-530	-518	-402	-350
-stelpost onderschrijding kapitaallasten	677	45	187	184
-mobiliteitsbudget	-175	-175	0	0
-exploitatiekosten begraafplaats Zevenbergen	-50	-50	-50	-50
-externe adviseurs actualisatie bestemmingsplannen	0	-42	-90	-102
-extra kosten transitie taxeren naar gebruiksoppervlakte door BWB	-28	-32	6	25
-diversen	120	182	282	300
totaal mutaties	-213	-838	-344	-815
saldo meerjarenbegroting	896	958	3.342	1.089

Een aantal van de in bovengenoemde tabel genoemde mutaties is in de aanbiedingsnota toegelicht. Korthedshalve verwijzen wij hiernaar.

Na verwerking van alle mutaties op de uitkomsten van de Kadernota ontstaat het volgende beeld (uitkomst primitieve begroting):

Uitkomsten primitieve begroting (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2019		2020		2021		2022	
-totaal structureel en incidenteel	895	V	958	V	3.342	V	1.089	V
-w.v. structurele budgetten	517	V	659	V	930	V	1.033	V
-w.v. incidentele budgetten	378	V	299	V	2.412	V	56	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	569	N	412	N	91	V	19	N
-grondexploitatie	947	V	711	V	2.321	V	75	V

De cijfers van de meerjarenbegroting zijn berekend met als uitgangspunt de volgende basisgegevens:

- ruimte voor nieuw beleid van € 200.000, waarbij er vanuit wordt gegaan dat 50% (€ 100.000) structureel wordt ingezet en 50% (€ 100.000) wordt ingezet voor éénmalige zaken. Dit betekent dat de ruimte voor nieuw beleid in de jaren 2020 tot en met 2022 jaarlijks met € 100.000 toe neemt;
- benodigde middelen voor nieuwe ontwikkelingen zijn verwerkt. Deels zal bij de vaststelling van de begroting gevraagd worden de middelen beschikbaar te stellen, deels zal dit later geschieden in de vorm van een afzonderlijk raadsvoorstel en –besluit;
- rente- en afschrijvingslasten, voortvloeiend uit reeds beschikbaar gestelde kredieten en de vervangingsinvesteringen voor de jaren 2019 t/m 2022;
- gemeentefondsuitkering gebaseerd op de meicirculaire 2018;
- afbouw van de budgettaire neutrale verwerking van de financiële effecten van de decentralisaties jeugdzorg, Wmo 2015, Participatiewet en Huishoudelijke Hulp. In 2019 wordt 1/3 deel van het surplus aan lasten boven baten onttrokken aan de reserve sociaal domein. Vanaf 2020 zijn de volledige lasten en baten op dit terrein verwerkt binnen de begrotingsuitkomsten zonder dat er een bijdrage plaatsvindt vanuit de reserve.
- overige mutaties, zoals die thans zijn in te schatten voor een aantal eenheden (o.a. indexatie onderhoudsbudgetten, aantal uitkeringsgerechtigden, aantal inwoners, ontwikkeling WOZ-waarden).

Bij het interpreteren van de cijfers van de meerjarenbegroting moet bedacht worden dat deze naarmate het jaar verder af komt te liggen van het begrotingsjaar steeds ‘zachter’ worden. Het is daarom niet goed om aan deze cijfers absolute waarde toe te kennen. Het betreft niet meer dan een indicatie voor de toekomst.

Incidentele budgetten

Voor 2019 geldt dat de incidentele baten de incidentele lasten overstijgen tot een bedrag van € 378.000. De éénmalige baten bestaan uit:

-stelpost onderuitputting kapitaallasten	€	1.019.000
-algemene uitkering; suppletie- en cumulatiereregelingen	-	13.000
-algemene uitkering; decentralisatieuitkering schulden en armoede	-	40.000
-bijdrage algemene reserve i.v.m. inzet personeel voor specifieke opdrachten (raad april 2016)	-	30.000
-saldo grondexploitatie	-	948.000

De éénmalige lasten bestaan uit:

-mobiliteitsbudget	€	175.000
-uitvoeringskosten paraplunota Economie	-	158.000
-project Governance Havenschap, advieskosten	-	13.000
-rationeel wegbeheer; inspecties	-	50.000
-onderwijs algemeen, uitv. LEA	-	30.000
-binnensport, vervanging inventaris	-	9.000
-vervanging inventaris vml. stadhuis Klundert	-	10.000
-exploitatiebijdragen gemeenschapshuizen	-	9.000
-bijdrage BWB, bijdrage projectplan transitie naar waarderen op gebruiksoppervlak	-	53.000
-tijdelijke functies personeel:		181.000
-O-adviseur	€	94.000
-extra capaciteit voor projecten	-	87.000
-stelpost nieuw beleid incidenteel:		832.000
-inventarisatie onderhoud verdedigingswerken	€	25.000
-ontvangstplicht baggeren watergangen	-	452.000
-inventarisatie asbest in gemeentelijk vastgoed	-	50.000
-inspectie brandveiligheid gemeentelijk vastgoed	-	130.000
-inrichting omgeving Keenesluis	-	50.000
-Implementatie Omgevingswet	-	100.000
-voorbereiding verplichte overbrenging archieven	-	25.000
-verkiezingen	-	152.000

Resultaat begroting 2019 voor en na bestemming

Rekening houdend met de verwerkte aanpassingen zoals deze hiervoor zijn toegelicht, is het totaalresultaat van de gehele begroting 2019 (zowel structureel als éénmalig) € 895.000 voordelig. In het geheel van deze cijfers zijn ook de effecten verwerkt van eerder door de gemeenteraad genomen besluiten, waarbij exploitatielasten en –baten ten laste en/of ten gunste van reserves worden gebracht. Deze mutaties van reserves heffen het effect van de daarmee samenhangende lasten/ baten binnen het begrotingsjaar 2019 (deels) op.

De opbouw van het resultaat voor en na bestemming is als volgt:

(x € 1.000, V=voordeel en N=nadeel)

• resultaat vóór bestemming	1.162 V
• mutaties reserves	267 N
• resultaat ná bestemming	895 V
• algemene dienst	53 V
• grondexploitatie	948 V

Rentebeleid

Met ingang van 2017 is het rentebeleid gewijzigd op grond van de gewijzigde voorschriften. Onderstaand de belangrijkste uitgangspunten die gehanteerd zijn met betrekking tot het rentebeleid:

1. Met ingang van 2017 is het niet meer toegestaan vaste rentepercentages te hanteren voor groepen van investeringen. Dit betekent dat aan investeringen m.b.t. onderwijshuisvesting en aan investeringen m.b.t. rioleringen evenals aan alle andere investeringen het omslagpercentage wordt toegerekend (2%) in plaats van 4%.
2. In de berekening van de totale rentekosten wordt rekening gehouden met het berekenen van zgn. bespaarde rente over de reserves en voorzieningen.
3. Over het voor 2019 berekende financieringstekort (afgerond bijna € 10,4 miljoen) wordt geen rentelast opgenomen. Op dit moment wordt bij het aantrekken van kort geld een negatieve rente gehanteerd. Wel is voor het gedurende een korte periode 'rood' staan een bedrag van € 15.000 opgenomen in de begroting.
4. Ingevolge de afspraken in het kader van het zgn. schatkistbankieren moet de gemeente overtollige middelen aanhouden in de rijkskas. Hierover wordt geen rentevergoeding ontvangen.
5. De rentetoerekening aan de complexen van de grondexploitatie (bouwgrond in exploitatie) is conform de voorschriften bepaald. Het betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Tot en met 2015 werd een vast rentepercentage toegepast.

Het rente-omslagpercentage voor 2019 komt uit op 1,96% (2018 was 2,54%).

Belastingen/retributies

Met betrekking tot de belastingen en retributies zijn voor 2019 de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- er is rekening gehouden met autonome ontwikkelingen, zoals nieuwbouw en verbouw;
- tarieven worden verhoogd met een prijsindexpercentage van 2,5%;
- de begraafrechten worden extra verhoogd met 5%. Dit om te komen tot kostendeckende rechten (gebaseerd op raadsbesluit december 2013);
- de leges voor een omgevingsvergunning handhaven op 100%. Dit leidt tot een verhoging van 2,5% van de tarieven.
- kostendeckendheid afvalstoffenheffing en rioolrechten handhaven op 100%. Dit leidt tot een verhoging van het tarief voor de afvalstoffenheffing met 7,75% en een verhoging van het tarief voor de rioolrechten met 2,5%;
- de lokale lastendruk voor een meerpersoonshuishouden (het totaalbedrag dat betaald moet worden aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolrechten) komt in 2019 uit op een bedrag van € 683,59. Ten opzichte van 2018 (€ 655,99) een stijging van de lokale lastendruk met 4,21%. In deze berekening is uitgegaan van een (gemiddelde) koopwoning met een waarde van € 213.000.

Algemene dekkingsmiddelen

De gemeente kent een aantal algemene dekkingsmiddelen die ingezet kunnen worden op diverse beleidsterreinen. De gemeente mag die middelen naar eigen inzicht besteden. Voor een deel zijn de algemene dekkingsmiddelen niet beïnvloedbaar. U moet daarbij denken aan de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Voor een deel kan de gemeente de omvang van haar algemene dekkingsmiddelen zelf bepalen. Dit gedeelte wordt afgebakend door het eigen belastinggebied (zie Paragraaf Lokale Heffingen).

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2019
Belastingen	16.233	16.917
Algemene uitkering (incl. Integratie- en decentralisatie uitkeringen)	46.913	49.275
Dividenden / winstuitkeringen	44	68
Saldo financieringsfunctie	1.986	1.941
Totaal algemene dekkingsmiddelen	65.176	68.201

Toelichting per algemeen dekkingsmiddel

Belastingen

De toelichting op de belastingen is vermeld in de Paragraaf Lokale Heffingen.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

De algemene uitkering 2019 uit het gemeentefonds stijgt aanzienlijk ten opzichte van 2018. Bij de berekening is rekening gehouden met de meicirculaire 2018. Daarnaast is uitgegaan van de meest recente hoeveelheidscijfers zoals aantal woonruimten, aantal inwoners etc.

De geraamde opbrengst (excl. integratie- en decentralisatie uitkeringen) bedraagt voor 2019 € 43.392.000. In 2018 is een opbrengst geraamd van € 28.066.000. Dit grote verschil wordt veroorzaakt doordat vanaf 2019 het grootste deel van de uitkeringen sociaal domein zijn overgeheveld naar de algemene uitkering. De uitkeringsmaatstaven zijn hiervoor aangepast en uitgebreid. Over het totaal van alle uitkeringen gezien gaat het om een voordelig verschil van afgerond € 2,3 miljoen.

Dividenden / winstuitkeringen

Onze gemeente ontvangt jaarlijks de volgende dividenden en winstuitkeringen:

- Uit het aandelenbezit Bank Nederlandse Gemeenten. Voor 2019 is een dividend van € 68.000 geraamd (over 2018 was € 44.000 geraamd).

Saldo financieringsfunctie

Vanwege de regel dat in de berekening van het omslagpercentage de rente over eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) kan worden opgenomen, wordt de bespaarde rente ter grootte van € 1.941.000 verantwoord in de exploitatie. Voor de berekening is uitgegaan van een rentepercentage van 2,09%. In 2018 was de opbrengst van de bespaarde rente in de exploitatie € 1.986.000, waarbij is uitgegaan van een rentepercentage van 2,16%.

Reserves en voorzieningen

Algemene reserve

De omvang van de algemene reserve per 1 januari 2018 bedraagt € 28,3 miljoen. Dit is de stand zoals opgenomen in de jaarrekening 2017.

Genoemd bedrag is echter niet de reële stand op dit moment. Zo zijn voor 1 januari 2018 besluiten genomen waarbij de algemene reserve is ingezet voor de dekking van uitgaven. Dit zelfde geldt voor besluiten in 2018. Verder zijn er in 2018 ook besluiten genomen waarbij middelen zijn toegevoegd aan de algemene reserve.

Van de besluiten ten laste en ten gunste van de algemene reserve kan het volgende overzicht worden gegeven (tot en met raadsvergadering 27-9-2018):

-toevoegingen aan algemene reserve:

-saldo jaarrekening 2017 (raad 12-7-2018)	€	2.011.000
-overheveling vanuit bestemmingsreserve maatschappelijk nut i.v.m. voorbereiding aanpassing gemeentehuis 2017 (raad 12-7-2018)	-	65.000
-vrijval gereserveerde middelen voor project 176 Fijnaart West (raad 12-7-2018)	-	25.000
-overheveling reserve bovenwijkse voorzieningen grondexploitatie i.v.m. terugbetaling voorfinanciering deelproject Molenstraat uit project Centrumplan Zevenbergen (raad 12-7-2018)	-	40.000
Totaal	€	2.141.000

-onttrekkingen aan algemene reserve:

-desintegratiekosten o.b.v. GR ICT-WBW (raad november 2014)	€	18.000
-extra middelen voor uitwerking nieuwe zaken 2016-2018 (raad april 2016)	-	300.000
-uitvoering verbeterplan financiële en administratieve organisatie (raad september 2017)	-	93.000
-voorbereidingskrediet Fijnaart-West (raad 22 juni 2017)	-	100.000
-sanering Bult van Pars (raad december 2017)	-	500.000
-intentieovereenkomst en krediet Zevenbergen-Noord (raad januari 2018)	-	150.000
-bijdrage aan provincie in aanleg Noordelijke Randweg Zevenbergen (raad januari 2018)	-	200.000
-bijdrage aan provincie in aanleg bushaltes Driehoefijzers Zevenbergschen Hoek (raad maart 2018)	-	66.000
-realisatie dorpschart Moerdijk (raad maart 2018)	-	106.000
-uitvoeringskosten instandhoudingsplicht erfgoedverordening en erfgoedwet (raad mei 2018)	-	99.000
-verhoging frictiekostenbudget (raad 5-7-2018)	-	100.000
-multifunctionele speelplek Heijningen (raad september 2018)	-	88.000
-eenmalige bijdrage Theater De Schuur (raad september 2018)	-	34.000
Totaal	€	1.854.000

Rekening houdend met deze mutaties bedraagt de werkelijke omvang van de algemene reserve per ultimo september 2018 € 29 miljoen. Van dit saldo wordt € 17,8 miljoen aangehouden ten behoeve van het weerstands-vermogen en is dus niet inzetbaar voor andere aangelegenheden.

In de kadernota zijn verder nog enkele claims aangekondigd en ook in het coalitieakkoord en aanvullende beleidsontwikkelingen verwoord in de nota van aanbidding. Besluitvorming door de gemeenteraad is voor deze ontwikkelingen nog nodig. Het gaat om de volgende claims:

-herstructureren Huizersdijk	€	2.000.000
-afschalen N285 Zevenbergen	-	1.400.000
-randweg Klundert	-	3.000.000
-vitale centra	-	2.500.000
-aanpassingen gemeentehuis	-	1.657.000
-achterstallig onderhoud brandweergarages	-	340.000
Totaal	€	10.897.000

Hierbij moet worden opgemerkt dat op het moment dat over genoemde claims voorstellen aan de gemeenteraad gedaan worden de vraag gesteld moet worden of de algemene reserve wordt ingezet voor de dekking van de kapitaallasten voortvloeiende uit de betreffende investering of dat dekking van de kapitaallasten binnen de reguliere exploitatie moet worden gedekt.

Naast het aanspreken van de algemene reserve voor vermoedelijke claims in de toekomst, wordt ook verwacht dat de komende jaren mogelijk toevoegingen aan de algemene reserve zullen plaatsvinden. Het gaat dan om de volgende zaken:

-winstpotentie grondexploitatie	€	3.103.000
-afwikkeling Intergas	-	625.000
-bijdrage uit reserve bovenwijkse voorziening i.v.m. 'voorfinanciering' deellocatie Molenstraat uit centrumplan Zevenbergen	-	1.925.000
Totaal	€	5.653.000

Als met bovenstaande informatie (deels gebaseerd op aannames) rekening wordt gehouden, kan de volgende prognose worden gegeven van de algemene reserve:

Stand van de reserve per 1 januari 2018	€	28,3 mln.
Af: -omvang weerstandsvermogen	€	17,8 mln.
-onttrekking waar reeds toe besloten is	-	1,9 mln.
-claims/ontwikkelingen	-	10,9 mln.
	-	30,6 mln.
	-/- €	2,3mln.
Bij: -besluiten na januari 2018	€	2,1 mln.
-toekomstige toevoegingen	-	5,7 mln.
	-	7,8 mln.
(Toekomstige) 'vrije ruimte' algemene reserve	€	5,5 mln.

Op basis van bovenstaande gegevens is het goed kritisch om te gaan met de inzet van de algemene reserve. Dit geldt zeker als het is ter dekking van structurele lasten. De toekomstige vrije ruimte is berekend met een aantal aannames die in werkelijkheid nog anders kunnen worden. Dit geldt ook voor ontwikkelingen binnen het weerstandsvermogen.

Bestemmingsreserve

Naast de algemene reserve beschikt de gemeente ook over diverse bestemmingsreserves. Deze middelen zijn afgezonderd van de algemene reserve ten behoeve van bepaalde afgesproken activiteiten. Alleen na tussenkomst van de raad kan aan deze afgezonderde gelden een andere bestemming worden gegeven.

De omvang van de bestemmingsreserves bedraagt per 1 januari 2018 € 36,3 miljoen bedraagt. In 2018 zullen naar verwachting de onttrekkingen € 1,2 miljoen hoger zijn dan de toevoegingen aan de bestemmingsreserves. Zo resteert er per 1 januari 2019 een bedrag van € 35,1 miljoen.

Voorzeningen

Tot slot beschikt de gemeente ook nog over een aantal voorzieningen. Voorzeningen worden aangehouden ter afdekking van kwantificeerbare onzekerheden, b.v. verliesverwachtingen grondexploitatie en om een gelijkmatige verdeling van kosten over een aantal begrotingsjaren te krijgen, b.v. voorziening wegen en voorziening riolering. De omvang van deze voorzieningen bedraagt per 1 januari 2019 € 25,6 miljoen.

Vervangingsinvesteringen

In de begroting 2019 en volgende jaren is rekening gehouden met de lasten van de vervangingsinvesteringen. Hiervan kan het volgende overzicht gegeven worden:

Vervangingsinvesteringen (bedragen x € 1.000)

omschrijving	investeringen 2019-2022*	jaarlast 2019	jaarlast 2020	jaarlast 2021	jaarlast 2022
tractie	1.192	80	87	90	136
sport	2.113	161	201	217	225
kantoorautomatisering	1.080	99	196	291	383
kantoorinventaris	110	6	10	10	10
riolering	9.654	122	238	339	468
beheerplannen	2.213	31	54	90	112
Totaal	16.362	499	786	1.037	1.334

* betreft het totale investeringbudget in de periode 2019-2022

Voor 2019 zal bij de vaststelling van de begroting voorgesteld worden onderstaande investeringsbedragen beschikbaar te stellen voor die verschillende onderwerpen:

-tractie	€ 662.000
-sport	- 1.348.400
-kantoorautomatisering	- 360.000
-kantoorinventaris	- 55.000
-riolering	- 2.431.400
-beheerplannen	- 582.100
Totaal	€ 5.438.500

De jaarlast voor 2019 is verwerkt in de voorliggende begroting, conform de voorschriften. De afschrijvingslasten zullen voor het eerst in 2020 werkelijk optreden. In 2019 kan de opgenomen afschrijvingslast worden ingezet voor éénmalige uitgaven. Hiermee is ook rekening gehouden in het overzicht incidentele lasten en incidentele baten.

Grondslagen begroting 2019

Bij de samenstelling van de begroting 2019 is uitgegaan van de volgende grondslagen:

Financiële structuur

-salarissen en sociale lasten:	o.b.v. cao 2018
-norm opleidingen, vorming en training	2,50% v.d. loonsom
-norm vervangingen wegens ziekte	2,00% v.d. loonsom
-kostenontwikkeling (m.u.v. beheerplannen)	0,00%
-kostenontwikkeling beheerplannen	2,07%
-inflatiecorrectie lokale heffingen	2,50%
-rente berekend financieringstekort	0,00%
-rente eigen financieringsmiddelen	2,09%
-renteomslagpercentage bestaande investeringen	1,96%
-basisraming uitkering gemeentefonds	meicirculaire 2018

Fysieke structuur

-woonruimten (woningen, wooneenheden)	16.400
-oppervlakte in land (in ha.)	15.920
-oppervlakte binnenwater (in ha.)	2.482

Sociale structuur

-inwoners	37.032
-inwoners jonger dan 18 jaar	7.061
-inwoners ouder dan 64 jaar	7.865